

Список використаних джерел

1. Зрозуміло про експериментальний проєкт з управління податковими ризиками в Україні. *7eminar*. 10.10.2024. URL : <https://7eminar.ua/news/1239-zrozumilo-pro-eksperimentalnii-projekt-z-upravlinnya-podatkovimi-rizikami-v-ukrayini?page=91> (дата звернення 09.04.2025)
2. Система управління податковими ризиками (комплаєнс-ризиками) ДПС: інформаційний лист № 6. «Дебет-Кредит» - *Бухгалтерські новини*. URL: <https://news.dtkr.ua/law/inspections/93500-sistema-upravlinnia-podatkovimi-rizikami-komplajens-rizikami-dps-informacii-list-6> (дата звернення 09.04.2025)
3. Газилишин О.А. Управління податковими ризиками: стратегічні орієнтири і тактика здійснення/ *Tax Risk Management: Strategic Guidelines and Implementation Tactics*. Тернопіль, 2021. 61 с. (дата звернення 09.04.2025)
4. Завершено новітню розробку ІТ-рішення ДПС для аналізу даних РРО/ПРРО. *Головне управління ДПС у Закарпатській області*. URL: <https://zak.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/856313.html> (дата звернення 09.04.2025)

Сирцева Світлана

канд. екон. наук, доцент,

доцент кафедри обліку і оподаткування

Миколаївський національний аграрний університет

м. Миколаїв, Україна

Крижова Вікторія

здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

спеціальність 071 Облік і оподаткування

Миколаївський національний аграрний університет

м. Миколаїв, Україна

ЕКОЛОГІЧНИЙ DUE DILIGENCE ЯК ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ У СИСТЕМІ ІНВЕСТИВАННЯ

Процедура Due Diligence є ключовим інструментом у процесі підготовки та супроводу угод з купівлі-продажу бізнесу і залучення інвестицій, оскільки забезпечує всебічну оцінку діяльності суб'єкта господарювання, виявлення юридичних, фінансових та податкових ризиків, а також формування ефективних стратегій щодо їх мінімізації.

Значний внесок у дослідження теоретичних і практичних аспектів процедури Due Diligence зробили такі зарубіжні та вітчизняні науковці, як: Г. Бінг [1], А. Розенблум [2], Л. Спеддінг [3], В. Бондар [4], Л. Гуцаленко [5], А. Касич, Я. Яковенко [6] та інші. Незважаючи на майже сторічну історію застосування процедури Due Diligence у міжнародній практиці, а також активне її впровадження у вітчизняне правове та економічне середовище, досі відсутнє єдине загальноприйняте трактування даного поняття. Така багатозначність пояснюється міждисциплінарною природою процедури, а також необхідністю її адаптації до конкретних цілей, умов та об'єктів дослідження [7]. У різних контекстах Due Diligence може слугувати інструментом юридичної перевірки, оцінки інвестиційної привабливості, діагностики екологічних загроз, виявлення репутаційних ризиків або підтвердження відповідності принципам сталого розвитку [8].

Варто зазначити, що в сучасному управлінському дискурсі екологічну оцінку іноді ототожнюють із традиційним аудитом. Проте ці підходи відрізняються: аудит зосереджений на підтвердженні достовірності подання фінансової звітності, тоді як екологічна оцінка спрямована на ідентифікацію потенційних ризиків, пов'язаних із впливом підприємства на навколишнє середовище. Основним завданням такого аналізу є збір релевантної інформації

про екологічний стан об'єкта з метою визначення можливих загроз і розробки відповідних управлінських рішень.

Екологічний Due Diligence поступово перетворюється на обов'язковий компонент сучасного інвестиційного процесу, особливо в контексті підвищеної уваги до ESG-критеріїв (екологічних, соціальних та управлінських факторів). Його основною метою є ідентифікація потенційних негативних наслідків діяльності підприємства для навколишнього середовища та мінімізація екологічних ризиків інвестора [9].

Застосування екологічного Due Diligence дозволяє ідентифікувати потенційні екологічні ризики, гарантувати відповідність законодавчим вимогам, знизити інформаційну асиметрію між сторонами угоди та приймати обґрунтовані інвестиційні рішення [9].

Функціональне значення Due Diligence у системі інвестування полягає в забезпеченні прозорості екологічного стану об'єкта, зниженні ризику непередбачуваних екологічних витрат, штрафів або регуляторних санкцій. Інтеграція екологічного аналізу в загальний процес Due Diligence сприяє ефективному управлінню ризиками, формуванню стратегій сталого розвитку, врахуванню репутаційних аспектів та дотриманню соціальної відповідальності бізнесу.

Методика проведення екологічного Due Diligence передбачає поетапне дослідження екологічного стану об'єкта інвестування з метою виявлення потенційних ризиків, перевірки відповідності чинному екологічному законодавству та оцінки можливого впливу екологічного чинника на вартість активу або доцільність інвестування.

Першим етапом є підготовка, що включає формування мети перевірки, визначення обсягу дослідження, залучення фахівців відповідного профілю та складання плану дій. Далі здійснюється аналіз наявної документації підприємства: дозволів, ліцензій, звітів про вплив на довкілля, актів перевірок тощо. Паралельно проводиться вивчення відкритих джерел, таких як екологічні реєстри, судові рішення, інформація громадських організацій.

Наступним кроком є виїзд на об'єкт для візуального обстеження, фіксації реального екологічного стану території, відбору проб (у разі потреби) та з'ясування практик екологічного управління. Окрему роль відіграє неформалізоване спілкування з працівниками підприємства, що дозволяє виявити приховані або недокументовані проблеми.

У результаті зібрані дані підлягають системному аналізу з використанням інструментів оцінки ризиків, таких як матриці, шкали оцінювання та експертні висновки. За підсумками перевірки формується узагальнений аналітичний звіт, що містить висновки про наявні екологічні загрози, їх можливі наслідки, прогнозовані витрати на їх усунення або мінімізацію, а також конкретні рекомендації щодо подальших дій інвестора.

За потреби може бути передбачений моніторинг виконання запропонованих заходів, особливо у випадках довгострокового інвестування або високого рівня виявлених ризиків. Такий підхід забезпечує інтеграцію екологічного аналізу в загальну систему управління інвестиційними рішеннями, сприяє зниженню невизначеності та підвищує екологічну, економічну й соціальну обґрунтованість проєктів.

Таким чином, екологічний Due Diligence є інструментом управління ризиками інвестиційного процесу. Проведення даної процедури дозволяє інвесторам переконатися у відповідності об'єкта інвестування чинному екологічному законодавству, що знижує ризик регуляторних санкцій. Екологічний Due Diligence сприяє зниженню інформаційної асиметрії між сторонами угоди, що підвищує довіру та обґрунтованість інвестиційних рішень. Його результати можуть бути використані для формування стратегій сталого розвитку та корпоративної соціальної відповідальності.

Список використаних джерел

1. Bing G. Due Diligence Techniques and Analysis: Critical Questions for Business Decisions. Westport, CT: Quorum Books, 1996. 580 p.
2. Rosenbloom A. Due Diligence for Global Deal Making: The Definitive Guide to Cross-Border Mergers and Acquisitions, Joint Ventures, Financings and Strategic Alliances. USA, 2002.

3. Spedding L. The Due Diligence Handbook. Corporate Governance, Risk Management and Business Planning. Oxford: CIMA Publishing, 2009. 709 p.
4. Бондар В. Методичні засади експертизи правового та фінансового становища компанії при складанні звіту Due Diligence. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2010. № 8. С. 23-28.
5. Гуцаленко Л.В. Due diligence: еволюція та генезис сутності. *ЕКОНОМІКА. ФІНАНСИ. МЕНЕДЖМЕНТ: актуальні питання науки і практики*. 2017. № 12. С.21-29.
6. Касич А.О., Яковенко Я.Ю. Дью ділідженс як ключовий інструмент аналізу доцільності інвестування. *Облік і фінанси. Фінанси та оподаткування*. 2015. № 4 (70). С. 92-97.
7. KPMG. Global ESG Due Diligence Study 2024. *KPMG International*. 2024. URL: <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/xx/pdf/2024/06/esg-due-diligence-study-2024.pdf>.
8. Exiger. The ESG Due Diligence Process – Why It's Important. 2024. URL: <https://www.exiger.com/perspectives/esg-due-diligence-process>.
9. KPMG. Global ESG Due Diligence Study 2024. *KPMG International*, 2024. URL: <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/xx/pdf/2024/06/esg-due-diligence-study-2024.pdf>.

Стоєв Володимир

*к.е.н. доцент кафедри інформаційної економіки,
підприємництва та фінансів
Інженерного навчально-наукового інституту імені Юрія Потєбні
Запорізького національного університету
м. Запоріжжя, Україна*

ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ОКРЕМИХ ВИДІВ ЗАБОРГОВАНOSTІ

В умовах військового стану, якій має місце в Україні, виникають суттєві особливості щодо обліку та аудиту окремих видів заборгованості.

Це стосується як заборгованості, яка виникла внаслідок форс-мажорних обставин, так і заборгованості з окремих видів зобов'язань. Серед цих видів зобов'язань окремо місце займає кредиторська заборгованість перед російськими та беларуськими контрагентами, яка виникла до 24 лютого 2022 року.

Постановою Кабінету міністрів України від 3 березня 2022 № 187 було введено мораторій (заборону) виконання, у тому числі в примусовому порядку, грошових та інших зобов'язань, кредиторами (стягувачами) за якими є юридичні особи, створені та зареєстровані відповідно до російського законодавства [1].

Відповідно українські підприємства не погашають кредиторську заборгованість перед цими російськими підприємствами, яка виникла до 24 лютого 2022 року.

Проте, така заборгованість обліковується в бухгалтерському обліку, оскільки не минув строк позовної давності відносно цієї заборгованості.

Відповідно до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 21 [2]:

«7. На кожну дату балансу:

а) монетарні статті в іноземній валюті відображаються з використанням валютного курсу на кінець дня дати балансу;

б) немонетарні статті, які відображені за історичною собівартістю і зарахування яких до балансу пов'язано з операцією в іноземній валюті, відображаються за валютним курсом на початок дня дати здійснення господарської операції».

При цьому відповідно до положення:

Монетарні статті - статті балансу про грошові кошти, а також про такі активи й зобов'язання, які будуть отримані або сплачені у фіксованій (або визначеній) сумі грошей або їх еквівалентів.

Немонетарні статті - статті інші, ніж монетарні статті балансу.